

СТАНОВИЩЕ

Вх. № РД20-176/07.02.2025г.

за дисертационен труд на докторант Лотар Гримингер на тема „Моделът на поведение на почтения търговец“ за придобиване на образователна и научна степен „доктор“ по професионално направление 3.8. Икономика, научна специалност – Икономика и управление (търговия) в Икономически университет - Варна

Изготвил становището: проф. д-р Пламен Благов Илиев от Икономически университет – Варна, професионално направление 3.8. „Икономика”

1. Обща информация

На основание заповед № РД-06-185/18.12.2024 г. на Ректора на Икономически университет – Варна и решение на Научното жури от 10.01.2025 г. за определяне на рецензенти представям настоящото становище за дисертационен труд на Лотар Гримингер на тема „Моделът на поведение на почтения търговец“ за придобиване на образователна и научна степен „доктор“ по професионално направление 3.8. Икономика, научна специалност – Икономика и управление (търговия).

2. Общо представяне на дисертационния труд

Избраната тема на изследването се характеризира с **актуалност и значимост** за теорията и практиката поради ролята на финансовите отчети на компаниите и особеното внимание и чувствителност към степента на тяхната достоверност.

Изборът на темата на изследването е навременен, проблематиката е недостатъчно разработена в теоретичен и практико-приложен аспект.

С оглед провеждане на изследването по избраната тема докторантът сполучливо е формулирал неговия **обект, предмет и цел**, които са добре обвързани и отговарят по своя обхват и характер на изискванията към едно дисертационно изследване. Използван е богат методически инструментариум и са посочени възможности за прилагане на модела на поведение на „почтения търговец“ в икономическата среда и по-конкретно в счетоводната практика при отчитане на провизиите.

В дисертацията са посочени общо над 300 броя **литературни източници** на немски и английски език, както и над 50 определения на съда по различни казуси в контекста на темата на изследването. Въз основа на посоченото може да се обобщи, че представеното изследване отговаря на изискванията за приемането му като завършен дисертационен труд.

3. Публикации и участие в научни форуми

Докторантът заедно с дисертацията е представил една монография с общ обем 168 страници, две статии с общ обем от по над 20 страници и един доклад, като всички публикации са самостоятелни и отразяват основни моменти от дисертацията. Представен е и автореферат с обем от 44 страници (включително и справка за научните и

научно-приложните резултати и публикациите по дисертационния труд), който е добре структуриран и дава достатъчно пълна и вярна представа за дисертационния труд.

4. Преценка на структурата и съдържанието на дисертационния труд

В структурно отношение дисертацията включва увод, три глави, заключение и използвани източници. Изложението в рамките на посочената структура е логически издържано и подпомага постигането на формулираната цел и решаването на конкретните задачи.

В увода ясно са формулирани обектът и предметът на изследването. Формулираната цел в дисертацията е значима за теорията и практиката и е конкретизирана в пет изследователски задачи.

В глава първа са разгледани основни теоретически аспекти на модела на поведение на „почтения търговец“. Изследвана е същността на това основно понятие в исторически и юридически аспект. Особен момент в тази глава е разглеждането на понятието „благоразумна бизнес преценка“ и неговото прилагане в редица нормативни актове на Европейския съюз и Федерална република Германия.

Глава втора обхваща анализ на възможностите за прилагане на модела на поведение на „почтения търговец“ в икономическата среда. Изследвана е счетоводната практика при отчитане на провизиите, възможностите за прилагане на различни инструменти в контекста на теорията на вероятностите в това отношение, както и е изследвана съдебната практика по отношение на прилагането на благоразумната бизнес преценка при отчитане на провизиите.

При разработването на **трета глава** докторантът е подходил по специфичен начин (без структуриране в отделни параграфи) като чрез използването на четири основни примера (казуса) е представил възможното прилагане на модела на (почтения търговец) в практиката на компаниите по отношение на благоразумната бизнес преценка и отчитането на провизиите.

В заключението авторът е изложил добросъвестно основните научни резултати, получени от цялостното изследване в дисертационния труд.

5. Идентифициране и оценяване на научните и научно-приложни приноси в дисертационния труд

Въз основа на изложението в дисертационния труд може да се прецени, че посочените в **автореферата шест** приноси момента вярно отразяват постиженията на кандидата за “доктор”. Същите намират израз в следното:

- извършен е широкообхватен ретроспективен анализ и са направени редица теоретични обобщения относно понятията «почтен търговец» и «благоразумна бизнес преценка» като заедно с това е доказана ролята на морала в икономиката и са изследвани възможностите за прилагане на модела на поведение на „почтения търговец“ в настоящата икономическа среда и за съвременния бизнес;

- въз основа на проведени емпирични проучвания е изведено разбирането, че понятието „вероятност“ в контекста на управленската теория и статистиката е основа за вземането на решения в условията на сигурност, риск и несигурност;

- на база на резултатите от проведен анализ и проучване на добри практики е доказана целесъобразността от използване на модела на поведение на „почтения търговец“ с оглед прилагане на разумна бизнес преценка при разрешаване на специфични проблеми от практиката на стопанските организации.

6. Констатирано или неконстатирано плагиатство в дисертационния труд и автореферата

Не е констатирано плагиатство в дисертационния труд и автореферата.

7. Критични бележки, препоръки и въпроси

Към докторанта могат да се отправят следните критични бележки, препоръки и въпроси:

- трета глава на дисертационния труд би могла да се структурира в отделни параграфи и заедно с това се избегне частичния дисбаланс между обхвата на втора и трета глава;

- предвид състоянието на рецесия на някои европейски икономики би било добре при защитата на дисертационния труд авторът да изрази позиция дали това състояние ще повлияе негативно върху надеждността на прилагане на модела на поведение на „почтения търговец“;

- Към кандидата за образователно-научната степен „доктор“ може да се формулира препоръка за включване в обхвата на бъдещи изследвания на идеи и предложения за промени в регулационната рамка на отчетността на компаниите, касаещи модела на поведение на „почтения търговец“, което би довело до нови и интересни научни факти и би било полезно за стопанската практика.

8. Заключение

Представеният за рецензиране дисертационен труд показва, че докторантът е избрал за свое изследване актуален и значим за науката и обществената практика икономически проблем. В рамките на изложението аргументирано е дал свои виждания, констатации, изводи и препоръки. В резултат на това изследването съдържа редица научни и научно-приложни приноси.

С убеденост препоръчам на членовете на Научното жури да гласуват за присъждане на Лотар Гримингер образователната и научна степен "доктор" по научната специалност - Икономика и управление (търговия)

Варна, 05.02.2025 г.

Рецензент: ...

Заличена информация съгласно
ЗЗЛД и регламент (ЕС) 2016/ 679

(проф. д-р П. Илиев)

СТАНОВИЩЕ

Вх. № РД20-190 / 10.02.2025

От: доц. д-р Виолета Борисова Гълъбова
Университет за Национално и Световно Стопанство
Научна специалност „Икономика и управление“ (Търговия)

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ по професионално направление 3.8. Икономика.

Автор на дисертационния труд: Лотар Гримингер

Тема на дисертационния труд: Моделът на поведение на почтения
търговец

Основание за представяне на становището: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно заповед на ректора на ИУ – Варна за определяне на състав на научно жури № РД 06-185/18.12.2024 г. и решение на научното жури от заседание на 10.01.2025 г. за изготвяне на становище.

1. Общо представяне на дисертационния труд

Дисертационният труд е в общ обем от 210 страници, от които 169 стр. основен текст и 41 стр. със списъци на използваната литература и определения на съда.

Дисертационният труд съдържа заглавна страница, съдържание, увод, изложение, заключение с основни изводи и формулирани приноси моменти, библиография. Към документацията е приложена декларация за оригиналност. Дисертационният труд отговаря на изискванията на чл. 27, ал. 2 от Правилника за прилагане на закона за развитие на академичния състав в Република България.

2. Публикации и участие в научни форуми

Съгласно предоставената справка-декларация и посочените в автореферата публикации, Лотар Гримингер отговаря на минималните национални изисквания за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ по чл. 2б, ал. 2 и ал. 3 на Закона за развитие на академичния състав в Република България. Представени са четири научни публикации - две статии и един доклад, публикувани в нереперирани списания с научно рецензиране и една монография.

3. Преценка на структурата и съдържанието на дисертационния труд

Изложението в дисертационния труд е структурирано в три основни глави с увод, заключение и използвана литература. В увода са формулирани обект, предмет, цел и задачи на докторския труд. Тезата на дисертационния труд е обвързана с въпроса: „съществува ли възможност за използване на исторически успешни социално-икономически модели и практики в модерната икономика днес. Каква е ролята на морала в икономическите процеси. И как да стане всичко това.“

Предмет на изследване в дисертационния труд е същността на концепцията за „почтения търговец“ и прилагането ѝ в счетоводната практика на стопанските организации при отчитането на провизии. Обект на изследването са стопанските организации във Федерална република Германия. Основната цел на дисертационния труд е на основата на теоретично изясняване на същността и особеностите на концепцията за „почтения търговец“ да бъдат разкрити възможности за прилагането ѝ в счетоводната практика на стопанските организации при отчитането на провизии във Федерална република Германия.

В Глава първа на дисертационния труд е тълкувана същността на почтения търговец. В изложението се преплитат интерпретации на почтения търговец от различни гледни точки в социалните науки, включително в юридическата и икономическата науки. Акцент в изложението е тълкуването на категорията почтеност в исторически контекст. Подчертано е, че всеки един период от развитието на обществото е наситен с различни специфики в тълкуването на почтеността на търговеца. В тази връзка се проследяват принципи, норми и категории като чест и репутация, икономическа етика, благоразумност, добри нрави, почтеност. Осъществена е и интерпретация на почтения търговец от юридическа гледна точка. Отчетено е, че законодателя (във ФРГ) не дава определение за почтеност или благоразумност. Съществено е обвързването на разбирането за почтения търговец с "благоразумна бизнес преценка". Изследването е осъществено в контекста на счетоводното отчитане и практиката във Федерална Република Германия. Авторът се основава на обстоятелството, че терминът е включен в множество закони, имащи отношение към счетоводното отчитане на стопанските субекти.

Тълкуването на благоразумната бизнес преценка осъществява мост между предмета и обекта на изследване и е предпоставка за последващото изложение в глава втора на дисертационния труд, където се разглеждат провизиите в счетоводната практика. Изходна база за извеждане същността на провизиите е изясняването на подходите към изграждането на счетоводния баланс: статичен и динамичен и особеностите при определяне активите на предприятието. Изведени са същността на теорията на вероятностите и приложението и при отчитането на провизии, както и значението на експеримента на случаен принцип за изготвянето на счетоводния баланс. Тълкувани са субективното понятие „вероятност“ в областта управлението и обективното понятие „вероятност“ в теоретичната статистика и вземането на решения в условията на сигурност, риск и несигурност.

На базата на теоретичния преглед в посочените области се обобщава съдебната практика във Федерална република Германия по отношение на благоразумната бизнес преценка и отчитането на провизии. Авторът подчертава, че по отношение същността на понятието „почтен търговец“ и неговите особености в юридическата терминология няма яснота. Прави се релация между понятията „почтен търговец“ и „благоразумен търговец“ с уговорката, че тя се извежда предимно чрез съдебната практика.

Трета глава от дисертационния труд има приложен характер като въз основа на четири основни казуса и допълнителни изследвания на специфични случаи в търговската практика, докторантът тълкува поведението на търговеца и извежда приложението на благоразумна търговска преценка.

4. Автореферетът на дисертационния труд е в общ обем от 44 страници и отразява структурата, основните съдържателни моменти от отделните глави и резултатите от изследването. В допълнение, в автореферата са формулирани изследователски хипотези,

както и подцели на изследването. В съответствие с класическата структура на автореферата, в него са включени справка за приносите и списък с публикации по темата.

5. Оценка на научните и научно – приложните приноси в дисертационния труд

Дисертационният труд има приносен характер в няколко направления. Може да бъдат изведени следните по-важни приносни моменти на дисертационния труд:

1. Доказана е необходимостта и е приложен интердисциплинарен подход за извеждане на модела на почтенния търговец с използване на универсални морални ценности и стандарти на поведение;

2. Изследвани са понятията „почтен търговец“ и „благоразумна бизнес преценка“ въз основа на интерпретации от различни гледни точки, както в исторически контекст, така и в контекста на съвременната търговска и юридическа дейност. Доказано е, че благоразумната бизнес преценка е в основата на разбирането за почтен търговец в счетоводната практика.

3. Подчертана е ролята на субективната и обективната вероятност при вземането на решения за създаване на провизии. Изведено е, че субективното понятие „вероятност“ в областта на управлението спрямо обективната категория „вероятност“ в теоретичната статистика са основа за вземането на решения в условията на сигурност, риск и несигурност.

4. Въз основа на конкретни казуси от реалната стопанска практика е доказана целесъобразността от прилагане на модела на поведение на „почтения търговец“ чрез разумна бизнес преценка при разрешаване на специфични проблеми от практиката на стопанските организации.

6. Констатирано или неконстатирано плагиатство

Не са налични данни за плагиатство в дисертационния труд и автореферата.

7. Въпроси към дисертанта

Изведената теза в дисертацията касае отговори на няколко въпроса. Как авторът би синтезирал тезата на дисертацията в едно изречение?

8. Заключение

Дисертационният труд на Лотар Гримингер съдържа научни и научно-приложни постижения, които представляват принос в науката. Представените материали – дисертационен труд, автореферат и публикации са доказателство, че авторът притежава задълбочени теоретични знания и способност за провеждане на самостоятелни научни изследвания. Дисертационният труд отговаря на изискванията на ЗРАСРБ, Правилника за неговото прилагане и Правилника за развитие на академичния състав в ИУ-Варна. Това ми дава основание да препоръчам на членовете на уважаемото научно жури да присъдят на Лотар Гримингер образователната и научна степен “доктор” по професионално направление 3.8. Икономика.

31.01.2025 година

Изготвил становището:

Доц. д-р Виолета Гълъбова

Заличена информация съгласно
ЗЗЛД и регламент (ЕС) 2016/ 679

ИКОНОМИЧЕСКИ УНИВЕРСИТЕТ ВАРНА

Вх. № РА20-161/04.02.2025г.

СТ А Н О В И Щ Е

за придобиване на образователна и научна степен „доктор” по обявена процедура от Икономически университет – Варна

1. Обща информация

- **Изготвил становището:** доц. д-р **Иванка Андреева Николова**; УНСС, катедра „Икономика на търговията“; Професионално направление 3.8. „Икономика”, Научна специалност: 05.02.18 „Икономика и управление (икономика на търговията, хотелиерство и рестораторство)”
- **Основание за написване на становището:** Заповедта на Ректора на Икономически университет – Варна № РД – 06-185/18.12.2024 г. за назначаване състава на Научното жури и решение на първото заседание на Научното жури, състояло се на 10.01.2025 г.
- **Автор на дисертационния труд:** **Лотар Гримингер**, гражданин на ФР Германия, зачислен в самостоятелна форма на обучение, в професионално направление 3.8. „Икономика“, по докторска програма „Икономика и управление (търговия) към катедра „Икономика и управление на търговията и услугите“ при ИУ – Варна, със Заповед на Ректора на ИУ – Варна № РД 17- 1035/02.11.2021 г. за срок от три години. Докторантът е отчислен с право на защита съгласно Заповед на Ректора на ИУ – Варна № РД 17-673 /10.12.2024 г.
- **Тема на дисертационния труд:** „Моделът на поведение на почтения търговец“, **с научен ръководител:** доц. д-р **Цветнен Цветков** и доц. д-р **Петя Данкова**.

2. Общо представяне на дисертационния труд

Представеният дисертационен труд е посветен на модела на поведение на почтения търговец. Научната разработка е с обем от 210 страници и **се състои** от увод, три глави, заключение, обобщени приноси моменти и използвана литература. Избраният предмет на изследване и поставената цел разглеждат значим интердисциплинарен теоретико-практически проблем. Формулирани са пет изследователски задачи, с решаването на които се постига поставената цел и се доказва формулираната теза. Заключението е логическо следствие на изложението и в синтезиран вид представя по-значимите резултати и приноси от проведеното изследване.

Дисертационният труд се основава на проучването и систематизирането на значителен брой публикации от водещи чуждестранни автори и законови уредби. За по-добра прегледност в библиографията е обособен Списък с определения на съда. **Използваната литература** свидетелства за много добрата осведоменост на докторанта по изследваната проблематика.

3. Публикации и участие в научни форуми

По темата на дисертационния труд са публикувани две научни статии, научен доклад и монография по дисертационния труд, с което е осигурена необходимата публичност на получените резултати и теоретични обобщения.

4. Преценка на структурата и съдържанието на дисертационния труд

В структурно отношение трудът включва: увод, три глави, заключение, обобщени приноси моменти и използвана литература. Акцентът е поставен върху втора глава „Анализ на възможностите за прилагане на модела на поведение на „почтения търговец“ в икономическата среда (провизии)“, която е и с най-голям обем. Дисертационният труд се характеризира с целенасочена вътрешна организация на отделните части и логическа последователност.

В първа глава, в исторически и юридически контекст, на примера на „ханза-градовете“ във Федерална република Германия са проучени особеностите и развитието на концепцията за „почтения търговец“ и същността на „благоразумната бизнес преценка“, която е в основата на модела на поведение на „почтения търговец“. Въз основа на ретроспективния анализ на развитието на понятията се доказва в исторически и правен аспект ролята на морала в икономиката.

Във втора глава, за постигане целта на дисертационния труд е предложена от автора икономически и юридически обоснована аналитично методологична концепция, чрез приложението на която в трета глава се анализират реални казуси от съдебната германска практика, свързани с извеждане ролята и значимостта на „благоразумната бизнес преценка“. По-конкретно, изведени са спецификите на „провизиите“ в счетоводната практика и предизвикателствата при тяхното отчитане. С проследяване на историческото развитие на теориите в счетоводното право, предимствата и недостатъците на статичния и динамичния подход при съставяне на счетоводния баланс, акцентът е поставен върху неговото детайлно познаване и открояване ролята на „провизиите“ при формирането на приходи, разходи, печалба като научно е доказана обективната необходимост от съблюдаване на „благоразумната бизнес преценка“ при вземане на бизнес решения. Обобщени са възможностите за прилагане на теория на вероятностите при отчитането на „провизии“ във връзка със субективната преценка. Анализирани са възможностите за прилагане на модела на поведение на „почтения търговец“ в съвременната бизнес среда, като е взето под внимание хармонизирането на счетоводните изисквания в страните-членки на Европейския съюз.

В трета глава, въз основа на анализ на реални казуси от практиката на стопанските организации на Федерална република Германия е доказана целесъобразността от прилагане на модела на поведение на „почтения търговец“ при отчитането на „провизии“.

В съдържателно отношение научната разработка свидетелства, че кандидатът притежава задълбочени теоретични, практически и юридически познания по съответната тематика и способности за провеждане на самостоятелно изследване.

Предоставеният **автореферат** е в обем от 43 страници и по оригинален и нестандартен начин отразява структурата и съдържанието на дисертационния труд, както и основните обобщения, изводи, резултати и практико-приложните приноси.

Дисертационният труд се характеризира с научен стил на изложение и с използвана ясна икономическа лексика.

5. Идентифициране и оценяване на научните и научно – приложните приноси в дисертационния труд

Приемам и потвърждавам формулираните от докторанта научни и научно-приложни приноси.

6. Констатирано или неконстатирано плагиатство в дисертационния труд и автореферата

Не е констатирано плагиатство в дисертационния труд и в автореферата, представени от докторанта Лотар Гримингер.

7. Критични бележки и препоръки

Нямам критични бележки и препоръки по предложения за рецензиране дисертационен труд.

8. Въпроси към дисертанта

Моля, кратко да изясните формулирана аксиома: „Субективното понятие „вероятност“ в областта на управлението спрямо обективната категория „вероятност“ в теоретичната статистика са основа за вземането на решения в условията на сигурност, риск и несигурност.“

9. Заключение

Дисертационният труд на Лотар Гримингер е самостоятелно и задълбочено интердисциплинарно научно изследване, в което е реализирана поставената научна цел, убедително е защитена изследователската теза и са открити постигнатите от автора значими теоретични и емпирични резултати. В представения труд присъстват научно-приложни решения на реален практически проблем с обществена значимост. По-конкретно, доказана е целесъобразността от търсенето на възможности за адаптиране на успешни социално-политически и икономически модели, като модела на „почтения търговец“ в съвременните търговски практики.

В заключение, въз основа на гореизложеното, предлагам на уважаемите членове на Научното жури да вземат решение **„ЗА“ присъждане на образователната и научна степен „доктор“** на докторанта Лотар Гримингер по научна специалност „Икономика и управление (търговия)“, в професионално направление 3.8. „Икономика“.

31.01.2025 г.
гр. София

Член на научното жури:

(доц. д-р Иванка Николова)

Заличена информация съгласно
ЗЗЛД и регламент (ЕС) 2016/ 679